Internationaal Kamermuziekfestival Den Haag
Editie 2017

Over de Grens

Jaarverslag

Inhoudelijke en artistieke evaluatie

Over de Grens: het festivalthema
In een tijd waarin landsgrenzen steeds vaker worden afgebakend door muren en hekken, organiseerde het Kamermuziekfestival Den Haag een editie waarin juist over de grens gekeken werd. Grenzen werden opgezocht, overschreden, of juist gerespecteerd. Het programma werd gevuld met componisten die de identiteit binnen de grens opzochten met volksmuziek, of juist op zoek gingen naar nieuwe invloeden buiten de grens. Ook werden musici geprogrammeerd die de grenzen van hun spel opzochten.

Ook bij de keuze van de locaties werden de grenzen opgezocht. In letterlijke zin tijdens de Haagse Kamers, die plaatsvonden in vier ambassades en residenties. Ook de grenzen van de Nieuwe Kerk werden opgezocht tijdens het Late Night Concert, waar in alle uithoeken van de deze 'tempel van de kamermuziek' wat te beleven was.
Het thema daagde artistiek leider Eva Stegeman uit om out of the box te programmeren en verrassende combinaties van bekend en minder vaak gespeeld repertoire tot stand te brengen.

Evaluatie per programmaonderdeel

Zaterdag 6 mei
Pop up Concerten Den Haag
Voor het eerst in de geschiedenis van het Kamermuziekfestival werden er in het weekend voorafgaand aan het festival pop up concerten georganiseerd op verschillende locaties in Den Haag. Deze gratis toegankelijke concerten verraste toevallige voorbijgangers, maar bracht ook trouwe bezoekers van het festival naar de binnenstad van Den Haag.

Op uiteenlopende plekken werd de stad overspoeld door kamermuziek die zorgvuldig door Eva Stegeman geprogrammeerd was. Het Kamermuziekfestival heeft inmiddels een vaste samenwerking met het Koninklijk Conservatorium en zes ensembles van studenten speelden pop up concerten door de hele binnenstad. Zij begaven zich daarmee op meerdere manieren buiten de grenzen van wat ze gewend waren. Daarnaast gaven twee festivalensembles een voorproefje van het festivalprogramma.

De locaties reageerden met enthousiasme op de samenwerking. In de Bijenkorf waren de musici op verschillende plekken te horen. Eva Stegeman liep spelend met haar collega's door het warenhuis, waardoor het op steeds afwisselende plekken gonsde van de kamermuziek. Ook in Dille & Kamille en boekhandel van Stockum doken musici op. Bezoekers van het Haags Historisch Museum, Escher in het Paleis en het Gemeentemuseum ervaarden een extra dimensie aan het museumbezoek. De dag werd afgesloten in de Centrale Bibliotheek met een afgeladen zaal. De

Ensemble in de Dille & Kamille

festivalmusici gaven een tipje van de sluier van verschillende onderdelen van het festivalprogramma, zowel in woord als muziek. Tijdens de voorbereiding meldden nieuwe locaties zich al aan voor 2018.

De pop up concerten waren zeer geslaagd en zeker voor herhaling vatbaar.

Woensdag 10 mei
Openingsconcert – 'Over de Grens' met Gilles Apap
Speciaal voor het openingsconcert kwam vioolvirtuoos Gilles Apap naar Den Haag. Barok, jazz, volksmuziek en improvisatie ontmoetten elkaar tijdens het spetterende concert in de Nieuwe Kerk. De ontmoeting tussen muziekstijlen, genres en generaties was een groot succes en zette de zaal op zijn kop.

Voorafgaand aan het festival vonden intensieve repetities plaats met de festivalmusici, Gilles Apap en studenten van het Koninklijke Conservatorium. Deze repetities waren van hoge educatieve waarde voor de studenten.

Gilles Apap

Het concert werd live uitgezonden op Radio 4 en beluisterd door duizenden muziekliefhebbers. Ook nu is het nog online terug te luisteren. Voorafgaand aan het concert gaf musicoloog Leo Samama een inleiding.

Gilles Apap staat bekend om zijn improvisatiekunst, die zich niet laat leiden door de bestaande conventies voor een klassiek concert. Apap kwam al spelend op voor het vioolconcert van Bach in E-groot. De avond bevatte jazzdrums, walsen, polka's en zelfs een korte fluitsolo. Het concert werd beloond met meerdere staande ovaties.

Donderdag 11 mei
Matangi Kwartet – De blik naar Binnen
Een concert in Kasteel Duivenvoorde in Voorschoten is vanaf de eerste editie een vast onderdeel van het festival. Dit jaar bood de locatie plaats aan het Haagse Matangi kwartet, dat de *Serenata* van Joquín Turina, *Strijkkwartet nr. 1 in e klein Uit mijn leven* van Bedrich Smetana, en *Strijkkwartet nr. 1 in g-klein* van Edvard Grieg speelde voor een aandachtige en volgepakte zaal. De drie 19e - eeuwse componisten gingen ooit zelf op zoek naar hun muzikale afkomst en onderzochten daarmee alle mogelijkheden binnen de landsgrens.

Matangi Kwartet in Kasteel Duivenvoorde

Leo Samama gaf een bijzondere aanvulling op de muziek door tijdens het concert toelichting te geven op de gespeelde werken.

Vrijdag 12 mei
Grensoverschrijdend
In de Nieuwe Kerk werd tijdens het festival een rijke combinatie van opstellingen verkend. Op woensdag ontdekte Gilles Apap de grenzen van de muziek binnen de traditionele opstelling, terwijl tijdens het vrijdagavondconcert het podium een kwartslag was gedraaid in de ruimte, waardoor het publiek bij binnenkomst werd verward en verrast door de nieuwe opstelling.

Het mooi uitgebalanceerd programma zorgde voor veel luisteravontuur met onder andere composities van Haydn, Ravel, Mozart en Bartók. De muziek werd verder toegankelijk gemaakt door de opbouw van het programma en de presentatie van Elsbet Remijn. Het publiek luisterde ademloos naar voor hen veelal onbekende stukken. De muziek bouwde op naar een spetterende afsluiting van György Ligeti's *Strijkkwartet nr. 1 Métamorphoses Nocturnes (1953/54*).

Op het vrijdagavondconcert waren twee, voor het festival, nieuwe musici te horen. Violist Philippe Graffin en Altvioliste Hannah Strijbos pasten met hun hoge kwaliteit, zeggingskracht en communicatie met het publiek precies binnen het festivalprofiel. Ook schuwden zij het artistieke avontuur niet, wat zorgde voor vuurwerk op het podium.

Philippe Graffin en Hanna Strijbos

Zaterdag 13 mei
Haagse Kamers
Als je eenmaal Haagse Kamers hebt meegemaakt, dan wil je dit eigenlijk niet meer missen. Dit geliefde onderdeel van het festival brengt bezoekers naar verschillende bijzondere locaties in Den Haag, waar ze kamermuziek ervaren zoals het oorspronkelijk bedoeld was. Daar genieten ze van een kort concert van jonge talenten.

Dit jaar waren de locaties extra speciaal. Vier ambassadeurs stelden hun residentie of ambassade open voor de bezoekers van het festival, waardoor men zich letterlijk tussen landsgrenzen begaf. Daarnaast waren Première Parterre en Studio Sophia onderdeel van de Haagse Kamers.

Drie ensembles van Codarts Rotterdam en drie ensembles van het Koninklijk Conservatorium lieten zich inspireren door het thema. Zoals Ardelia Padma Sawitri en Petra Ruth Alexandry, die werk van een Indonesische componist lieten horen.

De Haagse Kamers waren wederom een groot succes met twee uitverkochte routes. Het publiek was enthousiast over de kwaliteit van de musici en over de toegevoegde waarde van de bijzondere locaties. De ambassadeurs waren gastvrij en zeer te spreken over hun deelname aan het festival. De Belgische ambassadeur deed zijn functie eer aan door het beste van België te laten zien door de gastvrijheid, het tonen van Vlaamse kunst, en door de aanwezigheid van typisch Belgische hapjes en drankjes.

Hoewel het gebruik van ambassades en residenties enkele praktische problemen met zich meebracht (zoals de legitimatieplicht) was het een zeer waardevolle en passende toevoeging aan het programma. Door de nauwe samenwerking met de ambassades bij de voorbereiding van het festival verliepen de Haagse Kamer goed en waren zowel de festivalorganisatie als de ambassades erg te spreken over het resultaat.

Zaterdag 13 mei
Over grenzen gesproken
Jonge leden van het Viotta Jeugdorkest kregen de kans om het resultaat van hun eigen compositieproject te laten horen in de Nieuwe Kerk voorafgaand aan het Late Night Concert. Op zaterdagmiddag kregen zij een workshop van componist, dichter en dirigent Micha Hamel. Daarin wisselde zijn hun grenzeloze klankideeën uit wat werd omgezet in een grafische partituur. Het resultaat hiervan, *Anderklanken*, presenteerden zij in de Nieuwe Kerk. Daarnaast liet Viotta Jeugdorkest stukken horen van Franz von Suppé, Edvard Grieg, Christoph Willibald Gluck en Ludwig van Beethoven. In aanloop van de wereldpremière later op de avond van de nieuwe ensemble-bewerking van *The Planets* van Gustav Holst, speelde het Viotta Jeugdorkest daaruit het deel *Jupiter*.

Zaterdag 13 mei
Late Night Concert: Grenzeloos
De opstelling van de Nieuwe Kerk werd volledig omgegooid voor het Late Night Concert. De avond begon met de wereldpremière van een nieuwe ensemble bewerking van *The Planets* van Gustav Holst, gearrangeerd door Marijn van Prooijen en Gijs Kramers. Groot symfonisch werk reduceren tot veertien musici is een grote uitdaging, maar pakte heel goed uit. De musici werden bijgestaan door zangers van het Laurens Collegium Rotterdam. Zowel de bewerking als de uitvoering kregen veel positieve reacties van het publiek. Specifiek de manier waarop kleine details in de muziek hoorbaar werden gemaakt ontving complimenten. Het concert werd mogelijk door de bijzondere samenwerking met Joris van Rijn van ZOOM festival, waarin het stuk in juni opnieuw werd uitgevoerd.

Voor de avontuurlijke luisteraar was het mogelijk om de muziek van dichtbij mee te maken. De musici speelden in een cirkel midden in de zaal, waarbinnen een deel van de luisteraars plaats kon nemen. De rest van het publiek kon plaatsnemen rondom de cirkel. Door Aveq Group werd de zaal prachtig uitgelicht en namen de musici het publiek mee op een betoverende muzikale reis naar de grenzen van ons zonnestelsel.

The Planets

Het tweede deel van de avond stond in het teken van het thema *United in Diversity.* De Nieuwe Kerk werd op zoveel mogelijk verschillende manieren gebruikt om zo een ongedwongen avond te maken met onverwachte schoonheid. Musici speelden verspreid in de ruimte, zowel over verscheidene mini-podia, als lopend, bij het orgel en in de publieksruimte. Het publiek mocht een plek kiezen verspreid over de zaal: kussens, stoelen, verhogingen en andere plekken waren hiervoor beschikbaar. Muziek van onder andere Kalinka, Loevendie, MacDonald, Debussy en Bach werden afgewisseld door gesproken citaten rondom het thema. Een deel van deze citaten was tevoren door het publiek ingezonden om voorgedragen te worden tijdens het concert. Het Late Night Concert, met licht, onverwachte inrichting van de zaal, zorgvuldig gekozen combinaties van stukken, avontuurlijke musici van hoog niveau en met het gebruik van theatertechniek, zorgde evenals voorgaande jaren voor een onvergetelijke beleving.

De avond werd afgesloten met een Meet & Greet met de musici in Pavlov.

'Maakt een grens ons tot gevangene van ons denken
of schept ze juist helderheid in de chaos?
Hij definieert onze achtergrond, onze identiteit,
onze visie op de wereld om ons heen.
Een grens is als een springplank om van af te veren…'

Tekst aangedragen door het publiek

Zondag 14 mei
Het Spaansche Hof
Het festival sloot af met verschillende concerten in het Spaansche Hof, een prachtig stadspaleisje aan het Westeinde. Het historische pand beschikt, naast aantrekkelijke salons, over compacte een balzaal waar kamermuziek en kleinschalige kameropera's goed tot hun recht komen.

De dag begon met een concert van de winnaars van de Grote Kamermuziekprijs 2017: The New String Trio. Dit ensemble won zowel de juryprijs, de publieksprijs, als de Eva Stegemanprijs tijdens de finale in De Doelen. Tijdens het Kamermuziekfestival Den Haag speelden zij stukken van Gubaidulina, Klein, Cras en Melartin.

Na het Prijswinnaarsconcert veranderde het decor. Kameropera *De Grens* nam het publiek mee naar het einde van de Eerste Wereldoorlog. Twee sopranen, een violist en het Ensemble But What About brachten een aangrijpende kameropera in de Balzaal van het Spaansche Hof.

De dag vervolgde met *De Weg*, waarin Ekaterina Levental haar autobiografische verhaal vertelt over vervreemding, veerkracht en hoop. Dit aangrijpende vertelconcert over haar vlucht als tiener met haar familie uit de voormalige Sovjet-Unie maakte het publiek muisstil en duidelijk ontroerd. Ekaterina begeleide zichzelf op de harp.

Ekaterina Levental in De Weg

De dag werd afgesloten met het concert *Als ik de liefde niet had…* met André Heuvelman en bevriende musici. Zij speelden muziek over de liefde, zowel begrensd als grenzeloos. Na het concert kwamen musici, bezoekers en festivalorganisatie samen tijdens de afsluitende borrel in de binnentuin van het Spaansche Hof.

Bestuurssamenstelling

Naam	Functie	Datum aantreden	Einde 1e termijn	Einde 2e termijn
Regina Schim van der Loeff	Voorzitter	01-04-2013	01-04-2017	01-04-2021
Janbert Heemstra	Secretaris	13-02-2013	13-02-2017	13-02-2021
Caroline van Niekerk	2e Secretaris	15-01-2017	15-01-2021	
Johan Felius	Penningmeester	12-02-2014	12-02-2018	12-02-2022
Marijnke de Jong	Lid	01-05-2013	01-05-2017	01-05-2021
Marjanne Franke	Lid	12-02-2014	12-02-2018	12-02-2022